

Till arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet har berett näringsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1997/98:62 om regional tillväxt – för arbete och välfärd jämte motioner som väckts med anledning av propositionen, i de delar propositionen och motionerna berör näringsutskottets beredningsområde.

Med anledning av propositionen har två skrivelser inkommit till näringsutskottet, nämligen från Sveriges Redareförening respektive Kommunförbundet Gävleborg.

Näringsutskottet tillstyrker propositionen i berörd del och avstyrker här behandlade motionsyrkanden. Till yttrandet har fogats 21 avvikande meningar.

Propositionen

Näringsutskottet behandlar i detta yttrande följande förslag till riksdagsbeslut:

4. (delvis) att riksdagen godkänner regeringens förslag om mål och riktlinjer för regionalpolitiken respektive för den regionala näringspolitiken (avsnitt 5),
12. att riksdagen godkänner regeringens förslag om användningen av anslaget för regionalpolitiska åtgärder (avsnitt 9.2),
13. att riksdagen godkänner regeringens förslag om program för regionala tillväxtavtal (avsnitt 9.3).

Motionerna

Näringsutskottet yttrar sig över yrkanden i elva motioner. De berörda motionerna är följande:

1997/98:A19 av Sten Tolgfors (m) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den förtida avvecklingen av kärnkraften,
3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om informationsteknikens betydelse för landets och regionernas ekonomiska tillväxt,

5. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om viken av att stärka förutsättningarna för företagande.

1997/98:A20 av Carl Bildt m.fl. (m) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. (delvis) som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utgångspunkterna för regionalpolitiken,

10. avslår regeringens förslag om s.k. tillväxtavtal i enlighet med vad som anförts i motionen,

11. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riskkapitalförsörjning,

12. avslår regeringens förslag om användningen av anslaget för regionalpolitiska åtgärder i enlighet med vad som anförts i motionen.

1997/98:A21 av Olof Johansson m.fl. (c) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. (delvis) som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mål för den regionala utvecklingen,

17. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbättrat och förenklat regelverk för företag och företagare,

18. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett ökat anslag till ALMI:s lånefond,

20. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regionala fonder,

22. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att underlätta för tjänste- och kunskapsföretag,

23. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att permanenta och vidareutveckla kvinnliga resurscentrum på länsnivå,

24. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att permanenta och säkerställa självständigheten för det nationella kvinnliga resurscentrumet,

25. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av förbättringar av samordningen mellan olika aktörer och myndigheter inom turismen.

1997/98:A22 av Dan Ericsson m.fl. (kd) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. (delvis) godkänner de allmänna riktlinjer för regionalpolitiken som anförts i motionen,

10. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att förenkla regelverket för företagande,

17. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om långsiktighet beträffande regionala tillväxtavtal,

27. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av ett nationellt förhållningssätt för utvecklandet av bygdeturismen,

28. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjligheterna att utveckla den småskaliga turismen.

1997/98:A32 av Bengt Harding Olson m.fl. (fp, m, c, kd) vari yrkas att riksdagen

som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förenkling och förbättring av regelverk för företag.

1997/98:A33 av Elver Jonsson m.fl. (fp) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. (delvis) som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att lokal mobilisering skall vara huvudinriktningen i den regionalpolitiska inriktningen,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att politiken snarast bör läggas om i en riktning som skapar fler jobb genom företagande,

14. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om småföretagens betydelse för utvecklingen inom landsbygden och glesbygden.

1997/98:A38 av Carin Lundberg m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regionala och lokala resurscentrum för att främja kvinnors företagande.

1997/98:A44 av Owe Hellberg (v) såvitt gäller yrkandet (3) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om organisationen runt utarbetandet av regionalt tillväxtavtal.

1997/98:A47 av Gudrun Schyman m.fl. (v) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. (delvis) hos regeringen begär en parlamentarisk utredning om regionalpolitiken i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om staten och de statliga företagen,

28. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regionalresurscentrum och finansieringen,

29. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om finansiering av nationellt resurscentrum,

32. hos regeringen begär en utredning om frågan om regionala fonder i enlighet med vad som anförts i motionen,

33. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokala börser,

36. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om finansiering av såddfinansieringen,

38. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillväxtavtalen och demokratin.

1997/98:A54 av Birger Schlaug m.fl. (mp) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. (delvis) som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mål och principer för regionalpolitiken (avsnitt 1),

22. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regionala resurscentrum m.m. (avsnitt 11.3).

1997/98:A58 av Siri Dannaeus (fp) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att politiken snarast bör läggas om i en riktning som skapar fler jobb genom företagande,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att underlätta för småföretagare och då särskilt för kvinnor att anskaffa startkapital.

Näringsutskottet

Inledning

I proposition 1997/98:62 om regional tillväxt – för arbete och välfärd lägger regeringen fram förslag om en förstärkt regionalpolitik, en ny regional näringspolitik samt förslag och bedömningar i fråga om olika åtgärder. Ett antal av de åtgärder som tas upp i propositionen har betydelse för näringslivets utveckling i olika delar av landet. Näringsutskottet begränsar emellertid sitt yttrande till vissa övergripande frågor rörande mål och riktlinjer för regionalpolitiken och den regionala näringspolitiken, riskkapital och s.k. såddfinansiering, regelförenkling för näringslivet, resurscentrum i samband med kvinnors företagande, turism samt regionala tillväxtavtal. Näringsutskottet har nyligen behandlat flera av de här aktuella frågorna och återger därför endast i korthet de tidigare ställningstagandena. I övrigt hänvisas till betänkandena i berörda frågor.

Näringsutskottet anordnade den 26 mars 1998 en offentlig utfrågning om de större företagens villkor i Sverige. Bland annat togs upp företagsledares syn på Sverige, internationaliseringen inom näringslivet och näringsklimatet. Vissa av de behandlade områdena har beröringspunkter med det i yttrandet ingående frågorna.

Därtill kan informeras om att talmanskonferensen den 4 mars 1998 beslutade att föreslå riksdagen att den 1 oktober 1998 föra över utgiftsområde 19 om regional utjämning och utveckling samt regionalpolitiska frågor i övrigt från arbetsmarknadsutskottets till näringsutskottets beredningsområde. Förslaget har tillsammans med andra förslag om förändringar i riksdagsordningen remitterats till konstitutionsutskottet för beredning under våren 1998.

Regeringens förslag

I proposition 1997/98:62 lägger regeringen fram förslag till mål och riktlinjer dels för regionalpolitiken, dels för en ny regional näringspolitik.

Regionalpolitiken måste i fortsättningen bedrivas med än större kraft för att stödja utvecklingen i de regioner som är särskilt utsatta och ge dem förutsättningar för utveckling och tillväxt som är mer likvärdiga dem i andra regioner, sägs det i propositionen.

Utgångspunkten för den *regionala näringspolitiken* är att den ekonomiska tillväxten i Sverige kan öka genom att den tillväxtpotential som finns i alla regioner bättre tas till vara genom att näringspolitiken regionaliseras och anpassas till lokala och regionala förutsättningar. Genom kontinuerliga omvärldsförändringar, teknikutveckling, näringslivets internationalisering m.m. ökar behovet av att varje region utnyttjar sina förutsättningar och därigenom stärker sin konkurrenskraft. Regeringen föreslår därför att en regional näringspolitik utvecklas med det övergripande målet att utifrån de förutsätt-

ningar som finns i varje region stimulera en hållbar ekonomisk tillväxt som kan bidra till fler och växande företag och därmed ökad sysselsättning för både kvinnor och män. Bakgrunden är bl.a. betydande befolkningsminskningar, främst i de s.k. skogslänen.

Regeringen föreslår att de övergripande regionalpolitiska målen om hållbar tillväxt, rättvisa och valfrihet skall ligga fast.

Förslagen och bedömningarna vad gäller den regionala näringspolitiken är följande.

Regeringen föreslår ett trestegsprogram för utarbetande av *regionala tillväxtavtal*. Avtalen skall kunna gälla fr.o.m. år 2000 och ge regionerna möjlighet att ange bl.a. hur en ökad flexibilitet i medelsanvändningen bör uppnås. Som ett steg mot ökad flexibilitet avser regeringen att bedriva en *försöksverksamhet med friare användning av arbetsmarknadspolitiska medel* i Värmlands, Dalarnas, Gävleborgs och Jämtlands län. För att ytterligare öka flexibiliteten i de regionalpolitiska medlen föreslår regeringen att anslaget för regionalpolitiska åtgärder skall få användas till riskfinansiering i form av s.k. *såddkapital*. I anslutning till den regionala näringspolitiken redovisas olika *riskkapitalfrågor*. Bland annat föreslås Norrlandsfonden få ett kapitaltillskott på 200 miljoner kronor. Vidare aviseras att *regionala kompetensråd* skall inrättas i varje län som ett led i att förbättra samspelet mellan utbildningsväsende och arbetsmarknad.

Beträffande *EG:s strukturfonder* redovisas i propositionen genomförandet av pågående program samt det aktuella läget vad gäller inriktningen av EG:s regional- och strukturpolitik från år 2000. Regeringen aviserar vidare ett antal konkreta insatser inom *glesbygds- och landsbygdspolitiken*.

Mål och riktlinjer

Propositionen

Regeringen föreslår (avsnitt 5) att de övergripande regionalpolitiska målen om hållbar ekonomisk tillväxt, rättvisa och valfrihet skall ligga fast. Åtgärder föreslås inom många olika samhällsområden. Ett av skälen bakom regeringens förslag är att tillväxtförutsättningar, arbetstillfällen m.m. är ojämnt fördelade i landet, framhålls det. Regionalpolitiken syftar till att motverka sådana regionala obalanser. De regionalpolitiska stöden är inriktade på att minska olika hinder som föreligger för företagens utveckling, sägs det i propositionen. De särskilda regionalpolitiska medlen bör därför enligt regeringen utnyttjas mer flexibelt. Dock måste detta ske inom ramen för Sveriges internationella förpliktelser, i första hand statsstödsreglerna inom EG.

Regeringen gör bedömningen att det regionala utvecklingsarbetet även i fortsättningen bör baseras på en långsiktig utvecklingsstrategi för varje län. Statens insatser bör synliggöras och samordnas bättre med andra åtgärder, anför regeringen.

För den regionala näringspolitiken föreslår regeringen följande övergripande mål. Utifrån de förutsättningar som finns i varje region skall en hållbar ekonomisk tillväxt stimuleras. En sådan utveckling kan bidra till fler och växande företag och därmed ökad sysselsättning för både kvinnor och män.

För att bättre svara mot det framväxande kunskapssamhällets förutsättningar anser regeringen att bl.a. utbildnings-, forsknings-, kommunikations-, arbetsmarknads-, kultur-, miljö- och näringspolitiken bör få en tydligare regional uppgift. Det statliga regionala tillväxtkapitalet (se avsnittet Regional näringspolitik) bör därför, enligt regeringen, samordnas bättre och i ökad utsträckning vara tillgängligt för beslut på den regionala nivån.

Vidare informerar regeringen om att den avser att låta analysera regionalpolitikens hittillsvarande effekter på framför allt den regionala utvecklingen men även på t.ex. den ekonomiska tillväxten samt de framtida förutsättningarna för att upprätthålla regional balans i Sverige. Regeringen ämnar också tillsätta en utredning med uppgift att belysa glesbygdens och landsbygdens framtida utvecklingsmöjligheter. Vidare bör uppföljningen av vissa stödformer förbättras. Regeringen avser exempelvis att låta utvärdera effekterna av nedsatta socialavgifter och i samband härmed även belysa på vilket sätt staten effektivast stöder utvecklingen av näringslivet i de mest utsatta regionerna.

Motionerna

I Moderata samlingspartiets motion 1997/98:A20 framhålls att politikens uppgift är att bidra till att villkoren för företagsetableringar och tillväxt är internationellt konkurrenskraftiga i hela landet. För att få effekt måste förbättringar i företagsvillkoren gälla lika för alla. För att få till stånd en utveckling mot välstånd är det enligt motionärerna ett oftergivligt krav att fler kan ges möjlighet att arbeta i företagen. Sverige behöver ett bättre företagsklimat för att kunna möta de nya utmaningarna. Framför allt måste förutsättningar skapas för små företag att växa sig större, sägs det i motionen. En allsidig utveckling av hela Sverige är beroende av att de olika delarna kan understödja varandra. Såväl beslut på nationell nivå som på kommunal nivå påverkar villkoren för företagsetableringar och tillväxt.

Centerpartiet anför i motion 1997/98:A21 att regionalpolitiken måste ses som ett medel att skapa likvärdiga möjligheter till utveckling och tillväxt i stället för att betraktas som bidragspolitik. En politik för utveckling i hela landet är en politik som bygger på decentralisering. Varje regions unika förutsättningar och möjligheter måste tas till vara. Enligt motionärerna måste även förhållandena inom tillväxtregionerna uppmärksammas. Enklare regler för mindre företag, minskat byråkratiskt krångel och bättre samordning mellan olika samhällssektorer är lika viktigt i hela landet. Investeringar i humankapital måste värderas efter samma principer som investeringar i realkapital. Även inom vårdområdet och s.k. hushållsnära tjänster finns en stor sysselsättningspotential, vilket motionärerna anser bör ges regeringen till känna.

I kommittémotion 1997/98:A33 från Folkpartiet liberalerna framhålls att regionalpolitiken måste utformas så att olika bygders och regioners unika förutsättningar att skapa goda levnadsvillkor tas till vara. Motionärerna förespråkar en övergång till en mobiliseringspolitik där man satsar på den enskilda människan. Tyngdpunkten skall ligga i decentralisering, nyetableringar, småföretag och lokal samverkan. Det avgörande för olika regioner är, enligt motionärerna, att den ekonomiska politiken skapar goda betingelser

för företagande och företagare. Politiken bör snarast läggas om i en riktning som syftar till att skapa fler jobb genom företagande.

Vänsterpartiet begär i motion 1997/98:A47 att en parlamentarisk utredning om regionalpolitiken tillsätts. Motionärerna menar att regeringens proposition saknar en väl genomarbetad politisk strategi för både den ”stora” och den ”lilla” regionalpolitiken och att en kraftsamling måste till för att bryta utvecklingen mot ökade regionala klyftor. Vidare bör mer av jämställdhetsperspektiv genomsyra regional- och glesbygdspolitiken och resurser från EU återföras till Sverige på ett mer rättvist sätt. Vänsterpartiet betonar de statliga företagens och affärsverkens betydelse. Statligt ägande kan vara en rimlig motvikt till den privata maktkoncentrationen i Sverige, sägs det i motionen. Statligt ägande anses främst motiverat inom strategiska sektorer av näringslivet.

Enligt vad som sägs i Miljöpartiet de grönas motion 1997/98:A54 är det viktigt att politiken formas så nära människorna som möjligt. Motionärerna anser att det, för att utveckla en ökad självtillit, krävs en decentralisering av beslut till regionala organ. Utökat regionalt självstyre förordas. Den gröna regionalpolitiken syftar till att göra regionen allt mindre beroende av regionalekonomiskt stöd genom en omställning till ekonomisk och ekologisk balans i varje region. Dock bör det enligt motionärerna satsas på regionalpolitiska medel, t.ex. för att främja nätverk, företagskultur, kompetensutveckling, kvinnors och nya svensks företagsande och teknikspridning.

I kommittémotion 1997/98:A22 från Kristdemokraterna understryks att ett välfärdssamhälle kräver en samhällsekonomi i balans med en väl fungerande marknadsekonomi. Marknadsekonomi måste styras av sociala och ekologiska hänsyn. Utifrån sociala synpunkter är det viktigt att alla människor oavsett var de bor i landet har tillgång till arbete, service och god miljö. Den regionala näringspolitikens uppgift är att bidra till att utveckla livskraftiga regioner i hela landet. I huvudsak krävs en aktiv, generell regionalpolitik där näringsliv och offentlig sektor kompenseras för nackdelar som långa avstånd etc. En generell politik som är inriktad på ett bättre företagarklimat, tillväxt och nya jobb skapar de bästa förutsättningarna för ökad sysselsättning även i svagare regioner.

I motion 1997/98:A19 (m) framhålls att många orter i glesbygd för sin framtid är beroende av elintensiv industri. Denna industri har svårt att klara den stora osäkerhet som energiuppgörelsen bäddar för i fråga om framtidens energisystem och elpriser, sägs det. Att stoppa förtidsavvecklingen av kärnkraften är centralt för den som vill värna om glesbygdens möjligheter. Vidare anser motionären att det finns ett tydligt samband mellan investeringarna i IT (informationsteknik) och tillväxt i ekonomin och i sysselsättningen. Informationstekniken kan kompensera för avstånd och ge bättre förutsättningar för företagande på mindre orter. Det betonas i motionen att inga regionalpolitiska åtgärder kan kompensera ett bristfälligt näringsklimat. Av 53 nyligen undersökta länder ligger Sverige på plats 41 vad gäller arbetsmarknadens funktionssätt, hävdar motionären och anför att en avreglering är nödvändig för att skapa förutsättningar för nya och växande småföretag och därmed för nya jobb.

Enligt vad som sägs i motion 1997/98:A58 (fp) bör politiken snarast läggas om i en riktning som skapar fler jobb genom företagande. Den viktigaste insatsen är därför att ge företagande och företagare bättre villkor, bl.a. genom regelförenkling.

Vissa kompletterande uppgifter

Näringsutskottet har helt nyligen behandlat vissa näringspolitiska frågor. I det av riksdagen godkända betänkandet 1997/98:NU10 redovisar näringsutskottet sin syn på hur näringspolitiken allmänt bör inriktas och utformas. När det gäller yrkanden om kapitalförsörjning, kvinnors företagande m.m. hänvisar näringsutskottet i betänkandet till olika åtgärder som statsmakterna vidtagit och till det arbete som pågår på olika områden. I reservationer (m, fp, kd; c; v; mp) presenteras respektive partiers uppfattning om hur näringspolitiken bör utformas. Näringsutskottet framhåller vikten av bättre och enklare regler för småföretag när det gäller möjligheterna att skapa goda tillväxtförutsättningar för dessa företag. Initiativ av riksdagen i den frågan efterlyses i reservationer (m, fp, kd; c; mp). I betänkandet tas även upp frågor om statliga företag, tjänstesektorn och turismen.

Företrädare i näringsutskottet för Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna har vid utskottssammanträde den 27 mars 1998 – med hänvisning till utfallet av näringsutskottets offentliga utfrågning om de större företagens villkor i Sverige dagen före – föreslagit ett utskottsinitiativ. Detta syftar till att begära skyndsamma förslag från regeringen till förändringar rörande regelverk, skatte- och utbildningspolitiken m.fl. frågor av betydelse för Sverige som företagarnation. Näringsutskottet har tidigare i dag beslutat att avslå förslaget om utskottsinitiativ. Företrädarna i näringsutskottet för Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna har reserverat sig mot beslutet.

Beträffande de särskilda frågor som tas upp i motionerna kan följande information redovisas.

I december 1997 tillstyrkte näringsutskottet i sitt betänkande 1997/98:NU5 regeringens förslag till en lag om kärnkraftens avveckling – avslag på förslaget yrkades i en reservation (m, fp, kd). Riksdagen biföll förslaget.

När det gäller IT-frågornas betydelse för landets och regionernas ekonomiska tillväxt finns ny information i rapporten Företagsledares syn på näringsklimatet i Sverige (B 1998:3) från Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK). I denna rapport redovisas hur företagsledare ser på sysselsättningen under de närmaste fem åren. 85 % av företagsledarna i IT-branschen säger att de har planer på att nyrekrytera. Av rapporten framgår att ett viktigt hinder för expansion i Sverige tycks vara företagens problem att rekrytera kvalificerad arbetskraft. Problemen förefaller vara störst för IT-företagen, där 90 % för närvarande har svårt att klara rekryteringen.

IT-kommissionens rapport 1/98 (SOU 1998:19) innehåller en genomgång av lokala och regionala IT-projekt. En slutsats är att IT håller på att bli en nisch som många kommuner ser som en ytterst intressant tillväxtmarknad. Många regionala aktörer har dock noterat att det råder stora svårigheter att rekrytera olika experter inom IT-sektorn. Konkurrensen mellan arbetsgivarna

är hård, och kommunerna har svårt att erbjuda samma lönemässiga villkor som den privata sektorn. Vidare påpekas att den arbetsmarknadspolitiska åtgärden datortek sällan är samordnad med näringspolitiskt motiverade insatser och övriga IT-aktiviteter i länet.

Näringsutskottets ställningstagande

Näringsutskottet begränsar sitt yttrande till de mål- och riktlinjefrågor som har samband med näringsutskottets beredningsområde, dvs. i huvudsak närings- och energipolitiken. Sådana inslag i motionsyrkandena som direkt avser exempelvis skattefrågor eller sociala frågor tar näringsutskottet inte ställning till.

Hållbar ekonomisk tillväxt, rättvisa och valfrihet bör vara de övergripande regionalpolitiska målen. Vidare har näringsutskottet inget att erinra mot att den regionala näringspolitiken skall syfta till en hållbar ekonomisk tillväxt i alla regioner, fler och växande företag samt ökad sysselsättning för både kvinnor och män. Näringsutskottet ser i framtiden en möjlighet att utveckla medlen för att nå dessa mål och pröva nya angreppssätt. Som nämnts i det föregående föreligger det ett förslag att näringsutskottet från och med hösten 1998 blir det riksdagsutskott som skall bereda regionalpolitiska frågor.

Mot den angivna bakgrunden ser näringsutskottet positivt på att regionalpolitikens hittillsvarande effekter på den regionala utvecklingen samt de framtida förutsättningarna för regional balans skall analyseras. Vidare kan den planerade utredningen om glesbygdens och landsbygdens framtida utvecklingsmöjligheter bidra till ökade insikter om olika näringars roll för tillväxt och sysselsättning. Även den planerade utvärderingen av hur staten effektivast kan stödja utvecklingen av näringslivet i de mest utsatta regionerna ser näringsutskottet som en värdefull grund.

Den inriktning i näringslivsfrågor som nyligen förordats av näringsutskottet i betänkande 1997/98:NU10 innebär att näringspolitikens främsta uppgift är att bidra till en hållbar ekonomisk tillväxt och därmed till en ökad välfärd. Den medverkar också till att minska arbetslösheten. Vidare framhålls att näringspolitiken måste ses mot bakgrund av den ekonomiska politik som förs. Den allmänna strategin bygger på att kunniga människor, ett gott företagsklimat och en omställning till ekologisk hållbarhet stärker Sverige. Huvuddelen av sysselsättningsökningen under de kommande åren bör ske i den privata sektorn. Sverige skall ha fler företagare, växande företag och ett mer kunskapsinriktat företagande. Näringsutskottet ser det som en central del av näringspolitiken att företagen har stabila spelregler och att företagen kan räkna med låga räntor och låg inflation.

Denna inriktning bör nu även få en regional innebörd. Den regionala näringspolitiken måste integreras såväl med den ekonomiska politiken som med andra politikområden. Näringsutskottet instämmer i regeringens bedömning att de olika politikområdena måste samverka bättre. Dessutom bör statens insatser synliggöras mer och samordnas med andra åtgärder. Den regionala näringspolitiken bör bygga på de olika regionernas unika förutsättningar. Näringsutskottet delar regeringens uppfattning att de särskilda regionalpolitiska medlen skall utnyttjas flexibelt.

De allmänna förutsättningarna för företagande är goda. Låg inflation, låg ränta och en stabil valuta gynnar investeringar och bidrar till att stärka företagens konkurrenskraft i hela landet. Frågan om bättre och enklare regler för småföretag är, enligt näringsutskottets mening, av utomordentligt stor vikt när det gäller möjligheterna att skapa goda tillväxtförutsättningar. Att småföretagen kan växa sig starka ger också möjligheter till en mer differentierad arbetsmarknad, vilket har betydelse för att såväl kvinnor som män skall kunna finna sysselsättning.

Betydelsen av tjänstesektorn för att få till stånd en ökad sysselsättning tas upp i en motion. Särskilt pekar motionärerna på vårdsektorn och s.k. hushållsnära tjänster. På detta område pågår ett antal olika utredningar och insatser, vilka redovisas i betänkande 1997/98:NU10. Näringsutskottet hänvisar till detta betänkande. Beträffande motionsyrkandet om avbrytande av den planerade avvecklingen av kärnkraften erinrar näringsutskottet om de synpunkter och den bakgrundsbeskrivning i övrigt som lämnades i betänkande 1997/98:NU5 i december 1997. Näringsutskottets inställning till statliga företag är liksom tidigare att staten har en betydelsefull roll som ägare av företag inom såväl basindustrierna som andra branscher. Ett statligt ägande är motiverat av bl.a. sysselsättnings- och regionalpolitiska skäl samt som en motvikt till det privata näringslivet. Näringsutskottet vill tillägga att utskottet senare under våren 1998 kommer att behandla dels nya riktlinjer för Telia AB:s verksamhet (prop. 1997/98:121), dels Riksdagens revisorers förslag om statens roll som ägare av bolag (förslag 1997/98:RR9).

Näringsutskottet har ingen annan uppfattning än den som redovisas i motion 1997/98:A19 (m) vad gäller betydelsen av IT-området för tillväxt och sysselsättning. IT är enligt näringsutskottets uppfattning en strategisk hörnsten i det nya näringslivet. Nya arbetstillfällen uppstår både i IT-branschen som sådan och i näringslivet till följd av en bred tillämpning av IT-baserade produktionsprocesser.

Utan att gå in i detalj på samtliga de frågor som behandlas i motionerna konstaterar näringsutskottet att många krav ligger i linje med en pågående utveckling. Med hänvisning till vad som anförts tillstyrker näringsutskottet propositionen i behandlad del och avstyrker motionerna 1997/98:A19 (m), 1997/98:A20 (m), 1997/98:A21 (c), 1997/98:A22 (kd), 1997/98:A33 (fp), 1997/98:A47 (v), 1997/98:A54 (mp) och 1997/98:A58 (fp), samtliga i berörda delar.

Näringspolitik

Propositionen

Regeringen gör i propositionen (avsnitt 8) den bedömningen att näringspolitik i dag i hög grad handlar om att skapa bra produktionsbetingelser för företagen. De näringspolitiska utgångspunkterna är att i första hand stödja de allmänna förutsättningarna för företagsamhet. Att säkerställa ett stabilt och överskådligt regelverk, främja konkurrens på lika villkor och att främja olika marknadens funktionssätt stärker enligt regeringens mening drivkrafterna för tillväxt. Huvuddragen i näringspolitiken bör vara att identifiera och undan-

röja tillväxthinder, att bygga system för långsiktig kompetensförsörjning samt att utnyttja och utveckla samhällets resurser till förmån för såväl kvinnor som män.

Vidare anser regeringen att det är en viktig uppgift för näringspolitiken att verka för positiva attityder till företagande och entreprenörskap. Att den internationella konkurrensen inom näringslivet tilltar innebär enligt regeringen ökade krav på anpassning och omställning. Bland annat måste marknaderna för arbetskraft och kapital fungera så effektivt och flexibelt som möjligt.

I propositionen beskrivs olika verksamheter, bl.a. inom ALMI Företagspartner AB och NUTEK, vilka syftar till att underlätta etablering och utveckling av småföretag inom ramen för näringspolitiken. Den av regeringen i oktober 1996 tillsatta Småföretagsdelegationen överlämnade i december 1997 rapporten Bättre och enklare regler (SOU 1997:186). Delegationen har enligt regeringen gett ett viktigt bidrag till arbetet med att förenkla och modernisera regelverket för småföretagen. Flera av förslagen kräver dock ytterligare beredning, sägs det i propositionen.

Vidare redogörs i propositionen för designområdet samt för främjandet av utländska investeringar i Sverige genom organisationen Invest in Sweden Agency (ISA).

Regeringen redovisar också olika frågor om riskfinansiering i propositionen. Enligt regeringens bedömning kan statliga insatser i vissa fall kompensera för brister i det privata utbudet av riskfinansiering. Bland annat finns det behov av ökade resurser för riskfylld finansiering till unga teknikföretag, s.k. såddkapital. Regeringen aviserar att den senare under år 1998 kommer att ta ställning till denna fråga inklusive finansieringen. Vidare har vissa småföretag behov av stöd för att utarbeta prospekt i syfte att söka privat ägarkapital. NUTEK och andra statliga organ bör enligt vad som sägs i propositionen i ökad utsträckning förmedla privat ägarkapital från riskkapitalbolag till små och medelstora företag. Regeringen anser också att ALMI bör erbjuda fördelaktiga lån till unga företagare samt intensifiera användningen av lånegarantier i syfte att öka småföretagens tillgång på lånekapital.

I det följande redovisas motioner och vissa kompletterande uppgifter uppdelat på olika näringspolitiska frågor. Näringsutskottets ställningstagande redovisas under respektive avsnitt.

Riskkapitalförsörjning

Motionerna

I partimotionen 1997/98:A20 (m) tas upp olika frågor om riskfinansiering, bl.a. regeringens bedömning om önskvärdheten av ökad lånegarantiverksamhet från ALMI. Motionärerna befarar att en ökad garantigivning skulle medföra att ALMI:s direktkontakt med företagen försvinner, eftersom garantin ges till en finansiär som i sin tur lånar ut till företagen.

Centerpartiet framhåller i motion 1997/98:A21 att den regionala riskkapitalförsörjningen för de mindre företagen måste förbättras. För att ALMI på ett bättre sätt skall kunna svara upp mot efterfrågan på riskkapital bör ytterli-

gare medel tillföras. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om ökade resurser till ALMI:s lånefond. I motionen föreslås vidare att regeringen skall ta initiativ som gör det möjligt att använda det nya pensionssystemets premiereserv för att bygga upp regionala fonder.

Vänsterpartiet framhåller i motion 1997/98:A47 att de finansieringsformer som finns i dag behöver kompletteras med regionala fonder och börser för att få en garanti att alla regioner kan få tillgång till riskkapital. Alla regioner behöver sina marknadsplatser. En möjlighet är att upprätta regionala fonder, som har större lokalkännedom och – som motionärerna hoppas – en större uthållighet i investeringarna. I motionen föreslås vidare att det undersöks om NUTEK:s bidrag med medel till småföretagsbörser kan vidgas till fler aktörer ute i landet.

I motion 1997/98:A54 (mp) framhålls vikten av att företagen får en ökad lokal anknytning. Utan yrkande i saken pekar motionärerna på möjligheten att nå detta genom regionala börser.

Vissa kompletterande uppgifter

Näringsutskottet har som tidigare nämnts nyligen behandlat olika näringspolitiska frågor, bl.a. rörande kapitalförsörjningsområdet, i betänkande 1997/98:NU10, till vilket nu hänvisas.

NUTEK disponerar 5 miljoner kronor i statliga medel för att bl.a. stödja börser som är inriktade på små företag. För närvarande är tre företag kvalificerade att få ta del av stödet. Stödformen innebär att NUTEK bidrar med 100 000 kr till börserna för varje nytt företag som noteras på listorna. Hälften av beloppet skall användas till det nya bolagets avgifter till marknadsplatsen. Villkoret för att marknadsplatserna skall få behålla pengarna är att de får Finansinspektionens godkännande som auktoriserade marknadsplatser. NUTEK räknar med tre godkända aktörer och minst 45 nymoterade små bolag före den 31 december 1999.

Näringsutskottets ställningstagande

Näringsutskottet instämmer i bedömningen att tillgången till riskfinansiering är av avgörande betydelse för att nå ökad tillväxt i småföretagssektorn. Av särskild vikt för småföretagen är s.k. kompetent kapital, där kapitalet åtföljs av nätverk, kontakter, idéer om arbetssätt m.m. för att omsätta en innovation till en produkt på marknaden.

Näringsutskottet ser positivt på att olika brister i det privata utbudet av riskfinansiering kompenseras av statliga insatser. Det kan röra sig om till exempel bristande tillgänglighet regionalt, brist på kapital till unga entreprenörer eller brist på kapital i tidigt skede av innovationer.

Regionala fonder och börser tas upp i motion 1997/98:A47 (v). Näringsutskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna när det gäller önskvärdheten att riskkapital finns tillgängligt i hela landet. Enligt näringsutskottets mening har regeringen vidtagit ett antal olika åtgärder för att öka tillgången på kapital och bredda marknadsplatserna. Vidare håller marknadsplatser för aktier i små företag på att utvecklas med stöd från NUTEK. Med hänvisning

till vad som anförts avstyrker näringsutskottet motion 1997/98:A47 (v) i aktuella delar.

1997/98:NU6y

Enligt näringsutskottets mening fullgör ALMI många viktiga funktioner när det gäller växande småföretag, bl.a. utlåningsverksamhet, garantigivning och satsningar på kvinnor. Med en utökad garantiverksamhet inom ALMI kan småföretagen tillföras större lånevolymer och därmed bättre utvecklingsmöjligheter utan direkt ökade kostnader för staten. När det gäller behovet av utökade resurser till ALMI har utskottet således en annan uppfattning än den som framförs i motion 1997/98:A21 (c). Inte heller anser näringsutskottet att pensionssystemets premiereserv bör användas för att bygga upp regionala fonder. De aktuella yrkandena i motion 1997/98:A21 (c) avstyrks.

Beträffande synpunkterna i motion 1997/98:A20 (m) på ALMI:s kontakter med de företag som får lånegarantier utgår näringsutskottet från att ALMI:s rutiner är sådana att garantilånen kan följas upp. Därmed avstyrks motion 1997/98:A20 (m) i denna del.

Regelförenkling

Motionerna

Centerpartiet framhåller i motion 1997/98:A21 att företagsklimatet i Sverige måste förbättras. Förenklingar i lagar och regler är ett prioriterat område. Ett alltför omfattande regelverk är en av de mest hämmande faktorerna för de mindre företagen.

I motion 1997/98:A33 (fp) tas småföretagens betydelse för landsbygden upp. Småföretagen tyngs i dag av skatter, krångel, byråkrati och en lagstiftning som är illa anpassad till deras verksamhetsformer, anser motionärerna.

Kristdemokraterna betonar i motion 1997/98:A22 att det är nödvändigt att förenkla regelverket för företagande. Nya arbetstillfällen på landsbygd och i glesbygd måste i huvudsak tillkomma inom småföretagen.

Även i motion 1997/98:A32 (fp, m, c, kd) redovisas behov av förenkling och förbättring av regelverk för företag. Motionärerna beklagar att Småföretagsdelegationens förenklingsförslag inte har kunnat beaktas i den regionalpolitiska propositionen. I motionen föreslås en avregleringsmekanism, bestående av tre steg. I första steget gäller det att begränsa utfärdandet av nya lagar, i det andra att tillskapa rimliga regler och i det tredje handlar det om att avveckla onödiga regler vid årlig kontroll. För att genomföra avregleringsarbetet bör ett avregleringskontor inrättas som stabsfunktion till regeringen.

Moderata samlingspartiet framhåller i motion 1997/98:A20 att krånglet måste minimeras för att företagen skall kunna utvecklas. Småföretagsdelegationens förslag bildar en god grund för radikala förenklingar. Även arbetsrätten bör förenklas.

Vissa kompletterande uppgifter

Näringsutskottet har i tidigare nämnda betänkande 1997/98:NU10 också behandlat motioner om avreglering inom företagsområdet. Där ges en utför-

lig redovisning av frågan och den utveckling som pågår. Bland annat lämnas uppgifter om Småföretagsdelegationens arbete. Näringsutskottet hänvisar till detta betänkande.

Företrädare i riksdagen för Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna har den 3 april 1998 avgett en avsiktsförklaring om hur de vill hantera avregleringsfrågorna om de kommer i regeringsställning efter valet hösten 1998. Partierna är överens om att alla regler som berör företagare skall granskas i syfte att förenkla och minska regelmassan under mandatperioden. Småföretagsdelegationens förslag i betänkandet Bättre och enklare regler skall genomföras omgående.

Bedömningar av det svenska företagsklimatet har på senare tid gjorts såväl internationellt som av NUTEK.

OECD har nyligen redovisat sin senaste bedömning av Sverige (OECD Economic Surveys, Sweden, 1998). Därvid berörs även vissa frågor om tillväxtpotential och regelförenkling. I OECD:s sammanfattande bedömning ges Sverige ett gott betyg beträffande budgetbalans, låg inflation och låga räntor m.m. Däremot anser OECD att det behövs initiativ för att främja näringsklimatet. Avregleringsprocessen går ganska långsamt fram utom när det är fråga om särskilda branscher, t.ex. telekommunikationer. Effektiviteten hos de stora multinationella företagen skiljer sig markant från de små företagen som uppenbarligen inte kan växa till medelstorlek eller därutöver, säger OECD. Företagandet hämmas bl.a. av skatter och regleringar. Det finns inte separata bestämmelser för små och mellanstora företag, påpekar OECD och efterlyser nya initiativ på området.

Vidare har det kanadensiska konsultföretaget KPMG undersökt näringsklimatet i 42 städer, varav 27 i Kanada och Förenta staterna och 15 i fem europeiska länder. Karlskoga, Göteborg och Malmö är de svenska städer som har undersökts. Sverige hamnar totalt sett på andra plats efter Kanada med rimliga arbetskostnader, låg energikostnad och konkurrenskraftig nivå på företagsbeskattningen.

På uppdrag av Närings- och handelsdepartementet har NUTEK, som tidigare berörts, gjort en undersökning av näringslivsklimatet i Sverige. Därvid har NUTEK låtit intervju 242 av de 500 omsättningsmässigt största företagen i Sverige om deras syn på näringsklimatet. 31 % av företagen anser att näringslivsklimatet förbättrats, 46 % tycker att det är oförändrat och 20 % säger att det har blivit sämre under de senaste tre–fyra åren (Företagsledares syn på näringsklimatet i Sverige, NUTEK B1998:3). Företagsledarna har också fått jämföra förutsättningarna i Sverige med andra länder på en rad viktiga områden. 7 % av alla företagsledarna ansåg att förhållandena var bäst i Sverige. Av företagsledarna i de företag som har mer än hälften av alla anställda utomlands – och som därmed kan antas ha goda förutsättningar att göra direkta jämförelser med andra länder – bedömer 65 % att det är bäst utomlands. Undersökningen ägde rum i november 1997.

I 1998 års ekonomiska vårproposition (prop. 1997/98:150) aviseras att småföretagsperspektivet än mer kommer att sättas i centrum. När Småföretagsdelegationen har lagt sitt slutliga förslag avser regeringen att presentera ett program för regelförenkling innehållande bl.a. ett system för att säkerställa att effektiva konsekvensanalyser görs av hur olika förslag påverkar

småföretagen. Vidare aviseras ett generellt direktiv för utredningsväsendet om att småföretagens speciella förutsättningar skall beaktas. I syfte att förbättra villkoren för företagande föreslås i vårpropositionen vissa nya åtgärder, bl.a. på skatteområdet.

Näringsutskottets ställningstagande

Enligt näringsutskottets uppfattning är det väsentligt att företagen har stabila spelregler för att kunna planera framtida verksamhet och investeringar. Detta är en central del i ett gott näringsklimat. Den sanering av statsfinanserna som genomförts i samarbete mellan Socialdemokraterna och Centerpartiet har skapat förutsättningar för låga räntor och låg inflation. Detta arbete har fått ett gott betyg av OECD.

Näringsutskottet vill också peka på att ett antal av- och omregleringar har genomförts de senaste tio åren i syfte att skapa konkurrens på olika marknader i Sverige – bl.a. i fråga om inrikesflyget, postdistributionen och teleområdet. För de mera perifera regionerna har förändringarna i vissa fall lett till försämringar i tillgängligheten av kommersiell och offentlig service, medan mer centrala regioner ofta kunnat dra nytta av den ökade konkurrensen i form av ökad valfrihet och lägre priser.

Näringsutskottet har noterat att regeringen har tillsatt en interdepartemental arbetsgrupp för att säkerställa att tillämpningen av konkurrensreglerna inte förhindrar sådan samverkan mellan småföretag som kan vara av nytta för konsumenterna och samhällsekonomin. Arbetsgruppen skall redovisa sitt uppdrag senast den 1 november 1998.

Småföretagsdelegationens förslag angående regelförenkling bereds för närvarande av regeringen. Näringsutskottet ser positivt på att regeringen prövar möjligheterna att förenkla reglerna och minska regelmängden för företagen. De små företagens förutsättningar att hålla sig informerade om regelverk på många olika områden måste beaktas. Med hänvisning till vad som anförts avstyrker näringsutskottet motionerna 1997/98:A21 (c), 1997/98:A22 (kd), 1997/98:A33 (fp) i berörda delar samt motion 1997/98:A32 (fp, m, c, kd).

Resurscentrum i samband med kvinnors företagande

Motionerna

Centerpartiet kräver i motion 1997/98:A21 att mer måste satsas på kvinnors företagande, bl.a. på kvinnliga resurscentrum. Centrum på länsnivå bör enligt motionärerna permanentas och vidareutvecklas. Det nationella centrumet bör vara en offensiv och viktig aktör gentemot myndigheter och organisationer. Detta centrum, som nu ligger inom NUTEK, bör också permanentas samtidigt som dess självständighet bör garanteras, anser motionärerna.

I motion 1997/98:A47 (v) anfördes att länsstyrelsen är huvudman för regionala resurscentrum och därför bör ansvara för basverksamheten. Kommunerna bör på motsvarande sätt vara huvudmän för lokala resurscentrum. Vänsterpartiet anser att 2 miljoner kronor per län årligen bör avsättas för regionala

resurscentrum. Motionärerna föreslår vidare att det nationella resurscentrumet garanteras en långsiktig finansiering. Det är rimligt, sägs det i motionen, att 10 miljoner kronor anslås årligen för att garantera att kvinnor åtminstone får en viss del av de regionalpolitiska medlen.

Miljöpartiet begär i motion 1997/98:A54 att regionala resurscentrum ges bättre ekonomiska förutsättningar. För att nå framgång bör det också finnas en samordnande organisation på central nivå. Även länens lokala kooperativa utvecklingscentrum (LKU) bör enligt motionärerna stärkas.

Enligt vad som anförs i motion 1997/98:A38 (s) är det viktigt med en samordning av de insatser som riktas mot kvinnor, speciellt resurscentranätverket och verksamheten med kvinnliga affärsrådgivare. Tydligare rollfördelning och klarare riktlinjer för aktörer på lokal, regional och central nivå efterfrågas.

Moderata samlingspartiet ställer sig i motion 1997/98:A20 avvisande till fortsatta satsningar på ett nationellt resurscentrum för kvinnor. Enligt motionärerna visar erfarenheten att effekterna av projekten ofta är tämligen ytliga och kortvariga. Något yrkande framställs emellertid inte i frågan. I motionen sägs vidare att det är en självklarhet att kvinnors kompetens tas tillvara i samhället och att människors insatser värderas lika oavsett kön. Därför delas inte regeringens bedömning att det även i fortsättningen krävs särskilda insatser för kvinnor inom regionalpolitiken.

Vissa kompletterande uppgifter

Enligt regleringsbrev för utgiftsområde 19, Regional utjämning och utveckling, får NUTEK disponera högst 3 miljoner kronor till förvaltningskostnader för nationellt resurscentrum för kvinnor. Vidare skall NUTEK avsätta lägst 16,5 miljoner kronor till projekt för regionala och lokala resurscentrum för kvinnor. Medlen skall användas till att stödja tillväxtorienterat utvecklingsarbete med inriktning på näringsliv och sysselsättning. En förutsättning är att det finns medfinansiering från länsstyrelserna m.fl. med minst 50 %.

Beträffande lokala kooperativa utvecklingscentrum (LKU), som finns i varje län, utökas för innevarande år stödet till information och rådgivning om den kooperativa företagsformen med 10 miljoner kronor till ett anslag på 16,5 miljoner kronor (inom utgiftsområde 24, Näringsliv).

Uppgifter om kvinnors företagande och de olika insatser som görs på detta område har lämnats i betänkande 1997/98:NU10, till vilket hänvisas.

Det kan nämnas att näringsminister Anders Sundström i mars 1998 svarade på fråga (1997/98:560) om kvinnligt företagande av Eva Flyborg (fp). I sitt svar berörde näringsministern bl.a. NUTEK:s uppdrag att stödja uppbyggnaden av lokala och regionala resurscentrum för kvinnor. Stöd till projekt skall användas för tillväxtinriktat utvecklingsarbete med inriktning på näringsliv och sysselsättning, framhöll statsrådet och betonade att häri ingår kvinnors företagande som en naturlig del.

Enligt näringsutskottets mening måste den nya regionala näringspolitiken – liksom regionalpolitiken hittills – uppmärksamma kvinnors företagande. I propositionen nämns två insatser som framför allt riktar sig till kvinnor, nämligen resurscentranätverket och verksamheten med kvinnliga affärsrådgivare. NUTEK bör enligt regeringens uppfattning arbeta för att finna lösningar som gör att dessa båda insatser i större utsträckning än hittills samordnas.

Enligt vad som sägs i propositionen har verksamheten med resurscentrum för kvinnor gett goda resultat. För lokala och regionala resurscentrum tillförs under innevarande budgetår nya väsentliga resurser. Näringsutskottet instämmer i regeringens bedömning att särskilda insatser bör göras under ännu en period. Med hänsyn till att det fortfarande är fråga om en försöksverksamhet med nationellt resurscentrum under åren 1998 och 1999 förutsätter näringsutskottet att verksamheten utvärderas därefter. Verksamhetsformer och resultat vid lokala och regionala resurscentrum bör också redovisas.

Med det anförda avstyrker näringsutskottet de aktuella yrkandena i motionerna 1997/98:A21 (c), 1997/98:A47 (v), 1997/98:A54 (mp) och 1997/98:A38 (s).

Turism

Motionerna

Enligt partimotion 1997/98:A21 (c) ger turismen nya möjligheter för landsbygden. Bristen på samordning mellan olika aktörer och myndigheter är dock ett stort hinder, anför det i motionen. Vidare behöver små företag mer kunskaper om bl.a. marknadsföring. Enligt motionärerna bör utbildning och forskning på turismområdet ske i dialog med de mindre företagen.

Kristdemokraterna framhåller i motion 1997/98:A22 att den småskaliga landsbygdsturismen inte har dragit någon större nytta av det regionalpolitiska stödet. Bondgårdsturism, sameturism osv. är goda exempel som bör utvecklas. Detta bör lyftas upp på ett nationellt plan till ett programarbete som ger bygdeturismen en profil. För att landsbygdsturismen skall utvecklas krävs en målmedveten samordning mellan de olika intressenterna. Målsättningen bör enligt motionärerna vara att skapa förutsättningar för en ekologiskt uthållig näring.

Även Moderata samlingspartiet och Miljöpartiet tar i sina partimotioner 1997/98:A20 respektive 1997/98:A54 upp turismens betydelse, dock utan att framställa några yrkanden. I den förstnämnda motionen framhålls att turismen är en av de branscher som skulle kunna förbättra sysselsättningssituationen i många av de mest utsatta regionerna och att det först på senare tid har lagts ett mera näringsmässigt perspektiv på turismen. Enligt Miljöpartiet är turismen i dag världens största och mest expansiva näring. Dock får inte en ökad turism innebära att natur- och kulturvärden exploateras ovarsamt, påpekas det.

Beträffande tidigare riksdagsbeslut om medel och inriktning samt olika pågående insatser avseende turismen hänvisas till betänkande 1997/98:NU10.

Vidare kan nämnas att näringsminister Anders Sundström i februari 1998 besvarade en interpellation (1997/98:133) av Margareta Andersson (c) om turistsatsningen i glesbygd. Det finns ingen bransch som staten har så stort engagemang i som turistnäringen, framhöll näringsministern. Förutom regionalpolitiska och andra insatser hänvisade näringsministern till att Sverige tillsammans med EG tagit fram ett femårigt program på 1,2 miljarder kronor i EG:s strukturfondsprogram för turismen. Enligt näringsministerns uppfattning bör besluten fattas ute i länen när det gäller det regionalpolitiska länsanslaget och i beslutsgrupperna när det gäller strukturfondsprogrammen. Han skulle dock vilja se ett starkare engagemang också från branschen. Denna har enligt näringsministern inte svarat upp mot det avtal som finns mellan staten och branschens företrädare. Han pekade vidare på extra engångssatsningar i marknadsföring – 90 miljoner kronor – samt på mycket stora satsningar på forskning och utveckling inom området.

Det kan nämnas att Glesbygdsverket har utarbetat ett handlingsprogram för småskalig landsbygdsturism med rubriken En lönsam näring med en hållbar utveckling (juli 1997). I programmet föreslås bl.a. framtagande av guideutbildningsprogram som är anpassade för landsbygdsturismen.

Näringsutskottets ställningstagande

Näringsutskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna när det gäller turistnäringens betydelse för regionerna, inte minst i glesbygden. Turismen har en stor sysselsättningspotential i glesbygds- och landsbygdsområden och spelar en viktig roll i arbetet med att stärka den regionala utvecklingen. Ett näringsmässigt perspektiv på turismen kan främja näringen, men det får inte stå i strid med en ekologiskt hållbar utveckling. Sverige har alla möjligheter att utvecklas som turistland.

För att främja den småskaliga landsbygdsturismen anser näringsutskottet i likhet med regeringen att utbildning av lokala resurspersoner och lokala turistguider för upplevelseturism i gles- och landsbygden är en viktig insats. Särskilda utbildningsplaner finns framtagna, varav en är anpassad för den samiska ursprungsbefolkningen, redovisas det i propositionen. Näringsutskottet ser positivt på regeringens avsikt att till en kostnad om 4,6 miljoner kronor på försök inrätta sådana utbildningar inom regionalpolitiskt prioriterade områden.

Med hänvisning till vad som anförts anser inte näringsutskottet att något initiativ av riksdagen på dessa områden är erforderligt. Berörda motionsyrkanden avstyrks således.

Flexibel användning av medel på regional nivå*Propositionen*

Regeringen tar i propositionen (avsnitt 9.1–9.2) upp begreppet det regionala tillväxtkapitalet. Med detta avses de ”statliga resurser som mer direkt syftar till att förbättra förutsättningarna för tillväxt och sysselsättning”. För en betydande del av det regionala tillväxtkapitalet fattas beslut om användningen på den regionala och den lokala nivån. För andra delar tas besluten centralt men de konkreta åtgärderna genomförs regionalt eller lokalt. För budgetåren 1997 och 1998 finns det enligt regeringens bedömning inom de aktuella politikområdena cirka 13 miljarder kronor som kan sägas tillhöra det regionala tillväxtkapitalet. Här ingår exempelvis inom de arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska områdena medel för vuxenutbildning samt medel inom jordbruks-, teknik-, miljö- och småföretagspolitikområdena. För flertalet län låg tillväxtkapitalet år 1997 i intervallet 200–250 miljoner kronor.

Enligt regeringens bedömning finns det, som tidigare nämnts, behov av ökade resurser för riskfylld finansiering till unga teknikföretag, s.k. såddkapital. Regeringen föreslår därför att anslaget A 1 Regionalpolitiska åtgärder fortsättningsvis även skall kunna användas till såddfinansiering i enlighet med förordningen (1995:1254) om statligt stöd till teknisk forskning, industriellt utvecklingsarbete och uppfinnarverksamhet.

Ytterligare steg mot mer flexibel medelsanvändning på regional nivå aviseras inom arbetsmarknadspolitikens ram.

Motionerna

I motion 1997/98:A20 (m) yrkas att riksdagen avslår regeringens förslag om användningen av anslaget för regionalpolitiska åtgärder.

I Vänsterpartiets motion 1997/98:A47 välkomnas i princip regeringens förslag att länsstyrelserna respektive självförvaltningsorganen ges möjlighet att disponera det regionalpolitiska anslaget också till såddkapital för riskfylld finansiering till unga teknikföretag. Dock befarar motionärerna att förslaget knappast kan realiseras med nuvarande utomordentligt snäva anslagsutrymme inom länen.

Även i motion 1997/98:A58 (fp) påtalas att det behövs bättre möjligheter att genom såddfinansiering stötta just de mindre företagen. Särskilt bör enligt motionären kvinnornas möjligheter att skaffa startkapital underlättas.

Kristdemokraterna kommer enligt sin motion 1997/98:A22 att redovisa sitt alternativ för såddfinansieringen i samband med 1998 års ekonomiska vårproposition.

Vissa kompletterande uppgifter

Förutom de svenska kapitalförsörjningsinstitutet har Europeiska kommissionen på olika sätt uppmärksammat behovet av insatser för att öka tillgången

på ägarkapital i småföretagen. Kommissionen har i januari 1998 lagt fram förslag för rådet om nya åtgärder för finansiellt stöd till innovativa och sysselsättningsskapande små och medelstora företag. Förslagen inbegriper bl.a. en riskkapitalfond och en ny garantimekanism för små och medelstora företag. Finansieringen av dessa initiativ avses ske bl.a. via EG:s budget. Det kan förväntas att rådet fattar beslut senare under våren 1998. Svenska företag har i princip samma möjlighet som företag i övriga EU att direkt och indirekt få del av dessa insatser.

Näringsutskottets ställningstagande

Näringsutskottet anser i likhet med regeringen att en fungerande kapitalförsörjning är en viktig del av en regional näringspolitik. Även om det inte kan sägas vara någon egentlig brist på riskkapital i allmänhet, tycks det råda brist på riskkapital ute i landet och brist på aktörer som är beredda att ta risken att investera i företag som befinner sig i tidiga skeden av sin utveckling.

Näringsutskottet konstaterar att de aktuella yrkandena i motionerna 1997/98:A47 (v) och 1997/98:A58 (fp) i betydande utsträckning ligger i linje med regeringens förslag och näringsutskottets uppfattning. Näringsutskottet vill liksom tidigare framhålla att lika väl som det statliga stödet inom näringspolitiken bör vara neutralt mellan olika företagsformer bör det också vara neutralt mellan kvinnor och män. Att uppmärksamma kvinnor som företagare och deras kapitalbehov kan ses som en del i strävandena att åstadkomma en sådan neutralitet. I Vänsterpartiets motion 1997/98:A47 redovisas farhågor att förslaget inte får avsedda effekter på grund av att volymen inte är tillräckligt stor. Även om volymen till en början inte blir särskilt stor förutsätter näringsutskottet att viktiga erfarenheter kan vinnas för framtiden.

Med det anförda tillstyrker näringsutskottet propositionen i denna del och avstyrker motionerna 1997/98:A20 (m), 1997/98:A47 (v) och 1997/98:A58 (fp) i berörda delar.

Regionala tillväxtavtal

Propositionen

Regeringen föreslår (avsnitt 9.3) att riksdagen godkänner ett program för utarbetande av regionala tillväxtavtal. Syftet är att åstadkomma en bättre samverkan mellan de organ som arbetar med tillväxt- och sysselsättningsfrågor på lokal, regional och central nivå. En första uppgift för de länsstyrelser respektive självstyrelseorgan som avser att vara med är att bjuda in det ”regionala partnerskapet”, dvs. näringsliv, kommuner, landsting, stiftelser, handelskammare, fackföreningar m.fl. att medverka.

De regionala tillväxtavtalen skall enligt regeringen utarbetas stegvis i tre etapper. Etapperna 1 och 2 avser analys av regionernas styrkor och svagheter respektive framtagande av utkast till program. Dessa etapper bör enligt vad som sägs i propositionen genomföras under år 1998. Under den tredje etappen, år 1999, genomförs förhandlingar mellan statens företrädare och övriga aktörer om programmets slutliga innehåll och finansiering. Därefter sluts ett

regionalt tillväxtavtal, som skall godkännas av regeringen. De första avtalen beräknas träda i kraft år 2000.

Regeringen framhåller vidare behovet av en bättre regional balans mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft. Det är viktigt att snabbare än i dag kunna identifiera de områden där en brist på arbetskraft kan uppstå och att vidta åtgärder. Regeringen anser därför att s.k. regionala kompetensråd bör etableras.

Motionerna

I partimotion 1997/98:A20 (m) avvisas regeringens förslag om regionala tillväxtavtal. Processen under vilken avtalen skall utarbetas leder till osäkerhet och därmed risker för den som skall investera, anser motionärerna. Den allvarligaste invändningen är dock att förhandlingsprocessen mellan län och centralstat i det sista steget är så selektiv att den hotar själva grundvalen för en ekonomi med förutsebara villkor, sägs det i motionen. I stället för en generell stimulanspolitik riskerar tillväxtavtalen att leda till att Sverige sjunker ännu djupare ner i planeringskulturen.

Även i motion 1997/98:A22 (kd) befaras att regeringen bortser från företagens behov av långsiktighet. Motionärerna ställer frågan om vem som är beredd att starta en ny verksamhet på villkor som bara gäller i tre år. Det krävs långsiktiga förutsättningar om målet är långsiktig tillväxt- och sysselsättningsökning, påpekas det.

Vänsterpartiet anför i motion 1997/98:A47 att regionala tillväxtavtal är ett steg i rätt riktning men att det finns brister i den demokratiska förankringen på den regionala nivån. Det är otidsenligt att länsstyrelserna skall handha utvecklandet av tillväxtavtal, anför motionärerna och erinrar om att Vänsterpartiet tidigare har fört fram idéer om inrättande av länsparlament som den naturliga politiska nivån i länen.

I motion 1997/98:A44 (v) framhålls att tillväxtavtalen måste få ett underifrånperspektiv. Det är enligt motionären viktigt att länets befolkning får sina synpunkter hörda. Länets kommuner och landsting måste få en betydande roll liksom även de nya självstyrelseorganen.

Näringsutskottets ställningstagande

Enligt näringsutskottets uppfattning är regeringens förslag om tillväxtavtal ett led i en ny regional näringspolitik för tillväxt och sysselsättning. Förutom resultatet i form av ett underskrivet tillväxtavtal anser näringsutskottet att själva processen att komma fram till avtalet är en viktig del i en regional kraftsamling. Som näringsutskottet ser saken kan processen att arbeta fram regionala tillväxtavtal ge underlag för ett nytt tillväxtorienterat sätt att tänka i de olika regionerna. Näringsutskottet ser positivt på att de deltagande aktörerna kommer att ha möjlighet att lämna förslag till ändringar i regelverk m.m. i syfte att uppnå ökad flexibilitet vad avser arbetssätt och medelsanvändning inom ramen för avtalen.

Med det anförda tillstyrks propositionen i aktuell del och avstyrks motionerna 1997/98:A20 (m), 1997/98:A22 (kd), 1997/98:A44 (v) och 1997/98:A47 (v) i berörda delar.

1997/98:NU6y

Stockholm den 15 april 1998

På näringsutskottets vägnar

Birgitta Johansson

I beslutet har deltagit: Birgitta Johansson (s), Karin Falkmer (m), Sylvia Lindgren (s), Mikael Odenberg (m), Barbro Andersson (s), Marie Granlund (s), Chris Heister (m)*, Dag Ericson (s), Lennart Beijer (v), Ola Karlsson (m)**, Eva Goës (mp) Göran Hägglund (kd), Laila Bäck (s), Hans Hoff (s), Sten Tolgfors (m), Alf Eriksson (s), Kerstin Warnerbring (c) och Eva Flyborg (fp).

*) Har deltagit i avsnitten under regional näringspolitik

**) Har ej deltagit i avsnitten under regional näringspolitik

Avvikande meningar

1. Mål och riktlinjer

Karin Falkmer (m), Mikael Odenberg (m), Ola Karlsson (m), Göran Hägglund (kd), Sten Tolgfors (m) och Eva Flyborg (fp) anser att den del av näringsutskottets ställningstagande i avsnittet om mål och riktlinjer som börjar med "Hållbar ekonomisk" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Sverige har sedan år 1970 fallit från tredje till artonde plats i industriländernas välståndsliga. Den svenska ekonomin växer långsammare än genomsnittet för EU:s länder, och välståndsutvecklingen är svag.

Ett mer dynamiskt företagande och fler riktiga arbeten kräver insatser över flera områden, i första hand i fråga om skatterna, arbetsmarknaden, Sveriges engagemang i EU, energiförsörjningen och kunskapsutvecklingen. På samtliga dessa områden saknar regeringen ett alternativ som har förutsättningar att fungera, såväl nationellt som på det regionala planet.

Enligt näringsutskottets uppfattning, vilken överensstämmer med den som förs fram i motion 1997/98:A20 (m), 1997/98:A33 (fp) och 1997/98:A22 (kd), måste en framsynt regional näringspolitik ta sin utgångspunkt i en genuin förståelse av företagandets villkor.

Regeringens regionalpolitiska proposition klarar inte ens att kompensera för de direkta försämringar för glesbygden och företag i glesbygd som regeringen tagit initiativ till de senaste åren. Höjningen av bensin- och dieselskatterna samt höjningen av gränsen för reseavdrag är exempel på detta. Höjningen av produktionsskatterna på el och den förtida avvecklingen av kärnkraften är åtgärder som riskerar att leda till höjda elkostnader och skapar

därtill betydande osäkerhet om de långsiktiga villkoren för investeringar i industriell verksamhet i Sverige.

Ekonomins globalisering förstärker konkurrensen som svenska företag möter. Informationstekniken fördjupar dynamiken i den ekonomiska och samhälleliga utvecklingen. Samtidigt förbättrar informationstekniken förutsättningarna för företagande i hela landet och ger möjlighet till företagande i nya och växande branscher. Betydelsen av IT-utvecklingen för sysselsättningen i framtiden bör inte underskattas.

I stället för den traditionella regionalpolitikens olika bidragsformer bör företagen ges generella villkor och ett gott företagsklimat i hela landet. Bidrag bör växlas mot sänkta skatter. Här finns ingen motsättning mellan storstäder och små orter. Särskilt viktigt är det att skapa förutsättningar som gör att små företag vill och kan bli större.

Ett allvarligt tecken på näringsklimatets tillstånd är att antalet egenföretagare ökade fram till år 1995 för att sedan börja minska. Enligt ekonomen Stefan Fölster minskade antalet företagare med 39 000 mellan åren 1995 och 1997.

Målet om att halvera den öppna arbetslösheten till sekelskiftet kommer inte att kunna nås med nuvarande regeringspolitik. Enligt Konjunkturinstitutets rapport från mars 1998 räknas med en öppen arbetslöshet på 6 % och en total arbetslöshet på 10,2 % (inklusive åtgärder) år 2000. Bara detta är ett skäl att lägga om kursen till ett samhälle som värnar om företag och företagare. Sverige måste få ett mer företagsvänligt klimat än hittills. Småföretagsdelegationens förslag bildar en god grund för radikala förenklingar.

En generell sänkning av skatten på arbete ökar de enskilda hushållens möjligheter att också efterfråga tjänster. Fortfarande kvarstår emellertid så stora skatteklippar att någon nämnvärd effekt sannolikt inte uppkommer i detta avseende. Det är därför nödvändigt att genomföra speciella åtgärder så att skatten på arbete sänks kraftigt för tjänster med stort arbetsinnehåll och som efterfrågas av enskilda hushåll. Ett förslag till sådana åtgärder har nyligen presenterats av Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna.

Med det sagda tillstyrker näringsutskottet motionerna 1997/98:A19 (m), 1997/98:A20 (m), 1997/98:A22 (kd) och 1997/98:A33 (fp) i berörda delar. Övriga behandlade motioner avstyrks i aktuella delar i den mån kraven inte tillgodoses genom näringsutskottets ställningstagande.

2. Mål och riktlinjer

Kerstin Warnerbring (c) anser att den del av näringsutskottets ställningstagande i avsnittet om mål och riktlinjer som börjar med ”Den inriktning” och slutar med ”berörda delar” bort ha följande lydelse:

Stabilare och mer gynnsamma villkor måste utformas för den privata sektorn, särskilt för de företag som har potential att växa. Det är i de små och medelstora företagen som de nya arbetstillfällena kan förväntas komma till stånd. För att detta skall ske måste fler människor se det som naturligt att starta ett eget företag och entreprenören måste vara väl ansedd i samhället.

För att företagsklimatet ytterligare skall förbättras anser näringsutskottet att åtgärder bör prioriteras inom följande områden: främjande av det personliga ägandet, administrativa förenklingar, skattelagstiftning, kunskap och kompetens samt riskkapitalförsörjning. Dessa åtgärder gynnar även den regionala utvecklingen.

Näringsutskottet instämmer i vad som sägs i motion 1997/98:A21 (c) om att den nya regionala näringspolitiken måste innehålla mer än de punktinsatser som föreslås i regeringens proposition. Den regionala näringspolitiken bör ha ett tydligt mål om utveckling i hela Sverige, vilket överordnas alla politikområden. Den bör omdanas till ett instrument för att skapa likvärdiga möjligheter till utveckling och tillväxt i alla regioner. Enklare regler för mindre företag, minskat byråkratiskt krångel och bättre samordning mellan olika samhällssektorer är inte bara glesbygdsfrågor utan lika viktiga för hela landet. Företagande och företagare bör uppmuntras med hänsyn till deras betydelse för sysselsättning och välfärd.

Bristen på arbete är den tydligaste konsekvensen av den nuvarande regionala obalansen. För att öka tillväxt och sysselsättning är utvecklingen inom tjänstesektorn av avgörande betydelse. Även inom andra sektorer ökar tjänste- eller kunskapsinnehållet i produktionen. Många av de moderna företagen är relativt oberoende av avstånd och läge i landet eftersom de baserar sig på IT. Den nya regionala näringspolitiken kan därför än mer än tidigare baseras på decentralisering. Inom IT-området kan sysselsättningen förväntas öka, vilket bör gagna hela landet. Även inom vårdsektorn och sektorn för s.k. hushållsnära tjänster finns enligt näringsutskottets mening en stor sysselsättningspotential.

Varje region är unik. En regions förutsättningar och möjligheter måste tas till vara bl.a. genom ett stort lokalt självbestämmande.

Med det sagda tillstyrker näringsutskottet motion 1997/98:A21 (c) i berörda delar. Övriga behandlade motioner avstyrks i aktuella delar i den mån kraven inte tillgodoses genom näringsutskottets ställningstagande.

3. Mål och riktlinjer

Lennart Beijer (v) anser att den del av näringsutskottets ställningstagande i avsnittet om mål och riktlinjer som börjar med ”Den inriktning” och slutar med ”berörda delar” bort ha följande lydelse:

Enligt näringsutskottets mening har staten ett övergripande ansvar för näringspolitiken, vilket kräver att staten tar vissa initiativ. Näringslivet har ofta inte den erforderliga uthålligheten. Näringsutskottet vill också betona att försämrade arbetsrättsliga regler eller svaga fackföreningar inte är någon framkomstväg.

Näringsutskottet instämmer med motion 1997/98:A47 (v) att en kraftsamling måste till för att bryta utvecklingen mot ökade regionala klyftor. Enligt näringsutskottets uppfattning har regeringen inte lyckats formulera en trovärdig strategi för att uppnå en hållbar utveckling och regional balans. De hittillsvarande regionalpolitiska målen om social och ekonomisk rättvisa och balanserad tillväxt har inte infriats. Regeringen avser nu att låta analysera

regionalpolitikens hittillsvarande effekter på framför allt den regionala utvecklingen samt de framtida förutsättningarna för regional balans. Mot den tidigare angivna bakgrunden ser näringsutskottet positivt på en sådan analys. En utredning med bred parlamentarisk förankring bör tillsättas. Hela arsenalen av regionalpolitiska företagsstöd bör utvärderas i syfte att åstadkomma en regionalpolitik baserad på aktivt stöd till regional utvecklingskraft snarare än på passiva driftsbidrag. Vidare bör ett tydligt genusperspektiv ingå i en sådan analys.

Alla regioner är beroende av hög tillväxt. Även om staten kan bidra med ett antal verktyg måste den viktigaste kraften dock komma från regionen själv. Underifrånperspektivet måste vara vägledande.

Näringsutskottet vill i detta sammanhang betona de statliga företagens och affärsverkens betydelse. Näringsutskottet ser det som önskvärt med ett näringsliv med olika ägarformer: privat, kooperativt och samhällsägt. Eftersom det svenska näringslivet domineras av starkt koncentrerat privat ägande kan statligt ägande vara en rimlig motvikt. Anställda i statliga företag kräver inflytande över sina arbetsplatser, men de kräver också engagerade och aktiva ägare.

Med det sagda tillstyrker näringsutskottet motion 1997/98:A47 (v) i berörda delar. Övriga behandlade motioner avstyrks i aktuella delar i den mån kraven inte tillgodoses genom näringsutskottets ställningstagande.

4. Mål och riktlinjer

Eva Goës (mp) anser att den del av näringsutskottets ställningstagande i avsnittet om mål och riktlinjer som börjar med ”Den inriktning” och slutar med ”berörda delar” bort ha följande lydelse:

Enligt näringsutskottets mening är det politikens roll att underlätta framväxten av det goda – i bemärkelsen ekologiska och hållbara – näringslivet. Mångfald, dynamik, kreativitet och delaktighet är nyckelord för en sådan utveckling. Det skall vara företagsekonomiskt lönsamt att göra det som är långsiktigt hållbart. Ett framtida näringsliv måste vara en del av ett fungerande samhälle, inte något som befinner sig vid sidan om den sociala och ekologiska verkligheten.

Näringsutskottet delar uppfattningen som framförs i motion 1997/98:A54 (mp) om att den nya regionala näringspolitiken ställer krav på aktiva insatser inom många olika politikområden. Staten har ett viktigt ansvar, men det är också väsentligt att politiken formas så nära människorna som möjligt. För att utveckla en ökad självtillit krävs en decentralisering av beslut till regionala organ som kan ta ökat ansvar för den lokala utvecklingen.

Den gröna regionala näringspolitiken syftar till att göra regionerna allt mindre beroende av stöd. Ekonomisk och ekologisk balans bör uppnås i varje enskild region.

De traditionella regionalpolitiska stöden i de utsatta regionerna har inte gett de utlovade resultaten och bör hanteras med försiktighet. I stället bör satsningar göras på medel som innebär utveckling av nätverk, individer,

Miljöaspekterna skall vävas in så att regionalpolitiken och den regionala näringspolitiken bidrar till målet om en ekologiskt hållbar ekonomi. Sådana satsningar som omfattar miljöteknik och/eller är särskilt sysselsättningsintensiva skall prioriteras. En önskvärd satsning gäller en landsomfattande enhets-taxa för telefon och IT.

Med det sagda tillstyrker näringsutskottet motion 1997/98:A54 (mp) i berörd del. Övriga behandlade motioner avstyrks i aktuella delar i den mån kraven inte tillgodoses genom näringsutskottets ställningstagande.

5. Riskkapitalförsörjning

Karin Falkmer (m), Mikael Odenberg (m), Ola Karlsson (m), Göran Hägg-lund (kd), Sten Tolgfors (m) och Eva Flyborg (fp) anser att den del av näringsutskottets ställningstagande i avsnittet om riskkapitalförsörjning som börjar med "Näringsutskottet ser" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Grunden för en väl fungerande riskkapitalförsörjning är att dubbelbeskattningen på avkastningen av riskkapital avvecklas. Därtill kommer bl.a. att förmögenhetsskatten och beskattningen på arbete måste sänkas och att sparande bör uppmuntras. Om goda förutsättningar ges för utvecklande av effektiva riskkapitalmarknader behöver inte en statlig myndighet som NUTEK agera mäklare av kapital.

Norrlandsfonden är i dag en dominerande finansiär för många företag i norra Sverige. Fonden fyller enligt näringsutskottets uppfattning en viktig roll för näringslivet i norr.

Näringsutskottet anser däremot att det finns anledning till tveksamhet när det gäller regeringens önskan om en intensifierad användning av lånegarantier hos ALMI. Risken är att ALMI drar på sig problem genom att man inte har direktkontakt med de projekt som får lånegarantier. ALMI får till exempel inga tidiga signaler om att ett bolag börjar släpa efter med betalningarna. ALMI bör därför inte helt gå över till garantilåneverksamhet.

Därmed tillstyrker näringsutskottet motion 1997/98:A20 (m) i denna del. De aktuella yrkandena i motionerna 1997/98:A21 (c) och 1997/98:A47 (v) avstyrks däremot av näringsutskottet.

6. Riskkapitalförsörjning

Lennart Beijer (v) och Eva Goës (mp) anser att den del av näringsutskottets ställningstagande i avsnittet om riskkapitalförsörjning som börjar med "Näringsutskottet ser" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet instämmer i vad som sägs i motion 1997/98:A47 (v) om att regeringens förslag på riskkapitalområdet går i rätt riktning men behöver kompletteras med stöd till regionala fonder och börser för att få en garanti att alla regioner kan få tillgång till riskkapital. Motion 1997/98:A47 (v) tillstyrks

7. Riskkapitalförsörjning

Kerstin Warnerbring (c) anser att den del av näringsutskottets ställningstagande i avsnittet om riskkapitalförsörjning som börjar med "Näringsutskottet ser" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet anser i likhet med vad som sägs i motion 1997/98:A21 (c) att den regionala riskkapitalförsörjningen ytterligare kan förbättras. Regeringen bör ta initiativ som gör det möjligt att använda det nya pensionssystemets premiereserv för att bygga upp regionala fonder. Vidare bör lokala mötesplatser som exempelvis regionala aktietorg eller innovationsmarknader stimuleras. Målet är att lokala placerare skall kunna investera i lokala företag.

ALMI har en viktig roll för den regionala riskkapitalförsörjningen, särskilt när det gäller de mindre företagen. Med hänsyn till vikten av att de små företagen kan växa instämmer näringsutskottet med motionärerna i att ALMI:s resurser måste anpassas till efterfrågan på riskkapital. Såväl driftskapital som ytterligare medel till lånefonden bör tillföras ALMI. Regeringen bör i samband med budgetpropositionen för år 1999 återkomma med ett sådant förslag.

Med det sagda tillstyrker näringsutskottet motion 1997/98:A21 (c) i berörda delar. De aktuella yrkandena i motionerna 1997/98:A20 (m) och 1997/98:A47 (v) avstyrks av näringsutskottet.

8. Regelförenkling

Karin Falkmer (m), Mikael Odenberg (m), Ola Karlsson (m), Göran Hägglund (kd), Sten Tolgfors (m) och Eva Flyborg (fp) anser att näringsutskottets ställningstagande i avsnittet om regelförenkling bort ha följande lydelse:

I syfte att skapa tillväxt och sysselsättning är det viktigt att de små företagen kan växa. Därför måste befintliga tillväxthinder för småföretagandet undanröjas.

Näringsutskottet delar uppfattningen som framförs i motion 1997/98:A32 (fp, m, c, kd) om att det finns ett stort antal aktörer som är ansvariga för regionalpolitikens genomförande. Detta leder till att summan av de regionala regelverken blir hämmande för näringslivet. Den regionala näringspolitiken måste därför ha inslag av regelförenklingar, direkt riktade till de små företagen.

Det är nödvändigt att krånglet minimeras om företagen skall kunna utvecklas. Småföretagsdelegationens förslag bildar en god grund för radikala förändringar.

Avsiktsförklaringen om avregleringsarbetet, daterad den 3 april 1998, från Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna innebär att dessa partier är överens om att genomföra så gott som alla förslag i betänkandet Bättre och enklare regler från Småföretagsdelegationen. Några

av de viktigaste förslagen är enklare registrering av företag, enklare självdeklaration för företagare, förmåner i uppgiftslämnandet, enklare tullprocedurer, patentskydd för enklare uppfinningar m.fl.

Med det anförda tillstyrker utskottet motionerna 1997/98:A22 (kd), 1997/98:A32 (fp, m, c, kd) och 1997/98:A33 (fp) i berörda delar. Motion 1997/98:A20 (m) ligger i linje med utskottets ställningstagande. Det behandlade yrkandet i motion 1997/98:A21 (c) kan i det väsentliga anses tillgodosett med näringsutskottets ställningstagande.

9. Regelförenkling

Lennart Beijer (v) och Eva Goës (mp) anser att näringsutskottets ställningstagande i avsnittet om regelförenkling bort ha följande lydelse:

Enligt näringsutskottets uppfattning är det väsentligt att företagen har stabila spelregler för att kunna planera framtida verksamhet och investeringar. Detta är en central del i ett gott näringsklimat. En viktig förutsättning är låg inflation och därmed låga räntor. Enligt utskottets mening har emellertid inflationsbekämpningen drivits för långt. Denna politik hämmar hemmamarknadens tillväxt och därmed sysselsättningen. Näringsutskottet vill också peka på att de av- och omregleringar som genomförts de senaste tio åren i syfte att skapa konkurrens på olika marknader, bl.a. vad gäller inrikesflyget, järnvägs kommunikationerna, postdistributionen, teleområdet och eldistributionen, många gånger har lett till försämringar i tillgänglighet av kommersiell och offentlig service. Det behövs en översyn av konsekvenserna av dessa av- och omregleringar. Näringsutskottet har noterat att regeringen har tillsatt en interdepartemental arbetsgrupp för att säkerställa att tillämpningen av konkurrensreglerna inte förhindrar sådan samverkan mellan småföretag som kan vara av nytta för konsumenterna och samhällsekonomin. Arbetsgruppen skall redovisa sitt uppdrag senast den 1 november 1998.

Småföretagsdelegationens förslag angående regelförenkling bereds för närvarande av regeringen. Näringsutskottet ser positivt på att regeringen prövar möjligheterna att förenkla reglerna och minska regelmängden för företagen. De små företagens situation bör särskilt beaktas.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrker näringsutskottet motionerna 1997/98:A21 (c), 1997/98:A22 (kd), 1997/98:A33 (fp) i berörda delar samt motion 1997/98:A32 (fp, m, c, kd).

10. Regelförenkling

Kerstin Warnerbring (c) anser att näringsutskottets ställningstagande i avsnittet om regelförenkling bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet delar uppfattningen som framförs i motion 1997/98:A21 (c) om att företagsklimatet i Sverige måste förbättras. Det är nödvändigt att politiken inriktas på att skapa goda förutsättningar för ett småskaligt diversifierat näringsliv. Särskilda insatser för mindre företag måste ske parallellt med att det bedrivs en generell näringspolitik som bidrar till goda betingelser för företagande. En småföretagsorienterad politik gynnar näringsutveckling-

en på landsbygden och förbättrar de regionala arbetsmarknaderna. Förenklningar i lagar och regler är ett prioriterat område, eftersom det nuvarande alltför omfattande regelverket är en av de mest hämmande faktorerna för de mindre företagen. I Småföretagsdelegationens betänkande återfinns ett antal förslag som kan tjäna som underlag för förenklingsarbetet.

Näringsutskottet delar även den uppfattning som framförs i motion 1997/98:A32 (fp, m, c, kd) om att det finns ett stort antal aktörer som är ansvariga för regionalpolitikens genomförande. Detta leder till att summan av de regionala regelverken blir hämmande för näringslivet. För att uppnå en effektiv avreglering måste nya metoder prövas. Motionens förslag om en trestegsmodell är en lösning som bör övervägas. I första steget begränsas stiftandet av nya lagar på området, i andra steget görs problem- och konsekvensanalyser av existerande regler och i det tredje steget avvecklas onödiga regler vid en årlig genomgång.

Med det sagda tillstyrker utskottet motion 1997/98:A21 (c) i aktuell del samt motion 1997/98:A32 (fp, m, c, kd). Övriga behandlade yrkanden kan i viss utsträckning anses tillgodosedda genom näringsutskottets ställningstagande.

11. Resurscentrum i samband med kvinnors företagande

Karin Falkmer, Mikael Odenberg, Ola Karlsson och Sten Tolgfors (alla m) anser att näringsutskottets ställningstagande i avsnittet om resurscentrum i samband med kvinnors företagande bort ha följande lydelse:

För näringsutskottet är det en självklarhet att kvinnors kompetens tas till vara i samhället och att människors insatser värderas lika oavsett kön. Därför delar utskottet inte regeringens bedömning att det även fortsättningsvis krävs särskilda insatser för kvinnor inom regionalpolitiken. Ansträngningarna bör i stället inriktas på att återskapa en fungerande arbetsmarknad. Säkerligen kommer generella strukturförändringar vad gäller förbättringar av företagsklimatet, den informationstekniska infrastrukturen och satsningar på kvalificerad yrkesutbildning alla människor på landsbygden och i glesbygden till godo – kvinnor som män. Detta ligger i linje med den allmänt vedertagna principen om s.k. mainstreaming.

Näringsutskottet avvisar därför regeringens förslag till fortsatta satsningar på ett nationellt resurscentrum för kvinnor. Denna form av central styrning har i praktiken inte visat sig tillföra arbetet inom regionala resurscentrum mycket positivt. Utifrån de speciella förutsättningar och behov som finns i varje region bör dessa efter egna bedömningar få utveckla verksamheten. Utvecklingen bör ske med en större inriktning på företagen än som är möjligt med de av regeringen fastställda delmålen för projektet.

Med det anförda avstyrker näringsutskottet de aktuella yrkanden i motionerna 1997/98:A21 (c), 1997/98:A47 (v), 1997/98:A54 (mp) och 1997/98:A38 (s).

Lennart Beijer (v), Eva Goës (mp) och Kerstin Warnerbring (c) anser att näringsutskottets ställningstagande i avsnittet om resurscentrum i samband med kvinnors företagande bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet anser att mer måste satsas på kvinnors företagande. Resurscentrumverksamheten är en viktig åtgärd i detta sammanhang. Med hänsyn till de hittillsvarande goda resultaten bör man redan nu kunna införliva denna verksamhet som ett permanent inslag i den regionala näringspolitiken.

Det nationella resurscentrumet bör vara en offensiv organisation, som dels stöder och samordnar regionala och lokala resurscentrum, dels sprider information. En mer fristående ställning för det nationella resurscentrumet bör övervägas.

Även regionala resurscentrum på länsnivå bör permanentas och vidareutvecklas genom att särskilda medel på länsnivå avsätts.

Med hänvisning till vad som anförts tillstyrker näringsutskottet motionerna 1997/98:A21 (c), 1997/98:A47 (v) och 1997/98:A54 (mp) i aktuella delar. Även motion 1997/98:A38 (s) får anses tillgodosedd genom näringsutskottets ställningstagande.

13. Resurscentrum i samband med kvinnors företagande

Eva Flyborg (fp) anser att näringsutskottets ställningstagande i avsnittet om resurscentrum i samband med kvinnors företagande bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet har noterat att Sverige har en lägre andel kvinnliga egenföretagare än andra jämförbara länder. För att bredda kvinnors arbetsmarknad och stimulera kvinnligt företagande krävs det ett flertal åtgärder, bl.a. att man tillåter privata alternativ inom offentlig sektor.

Bildandet av ett nationellt resurscentrum (NRC) och regionala resurscentrum är en regionalpolitisk åtgärd men skall också ses som en jämställdhetspolitisk åtgärd. Verksamheten vid landets olika resurscentrum drivs genom ett underifrånperspektiv och man utgår från kvinnors behov. Det har nu visat sig finnas ett starkt behov – både på det nationella och på de regionala och lokala planen – att det påbörjade arbetet fullföljs. Medel bör därför garanteras för verksamheten; långsiktighet och fasta spelregler är nödvändiga. Vad näringsutskottet anförts bör ges regeringen till känna.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrker näringsutskottet motionerna 1997/98:A21 (c), 1997/98:A38 (s), 1997/98:A47 (v) och 1997/98:A54 (mp) i aktuella delar i den mån yrkandena inte tillgodoses genom näringsutskottets ställningstagande.

14. Turism

Karin Falkmer (m), Mikael Odenberg (m), Ola Karlsson (m), Göran Hägglund (kd), Sten Tolgfors (m) och Eva Flyborg (fp) anser att näringsutskottets ställningstagande i avsnittet om turism bort ha följande lydelse:

Turistnäringen är sysselsättningsintensiv och har stor betydelse i många regioner, inte minst i glesbygden. Näringen spelar en viktig roll i arbetet med att komma till rätta med massarbetslösheten.

För att förbättra situationen för turistnäringen, som är en arbetskraftsintensiv bransch med relativt lågt löneläge, skulle en sänkning av skatten på arbete vara mycket betydelsefull. Vidare bör likvärdiga konkurrensförhållanden råda för olika kategorier av aktörer. Kommuner och ideella föreningar bör inte, genom de speciella regler och möjligheter som gäller för dessa båda kategorier, kunna konkurrera ut privata företag. Det behövs också ett sektorsövergripande arbetssätt, där alla berörda instanser på lokal och regional nivå samverkar för att skapa förutsättningar för en lönsam turistnäring. Ett område där en bättre samordning skulle behövas är regler för kontroll och tillsyn inom turismområdet. Vissa myndighetskontroller som inte kräver specialkompetens skulle sålunda kunna samordnas. Inspektionstätheten bör också anpassas till om problem har uppstått eller inte.

Riksdagen bör anmoda regeringen att vidta åtgärder i enlighet med vad som här har anförts, vilket också ligger i linje med uppfattningen i motionerna 1997/98:A20 (m) och 1997/98:A22 (kd).

Med det anförda tillstyrker näringsutskottet de aktuella yrkandena i motion 1997/98:A22 (kd). Yrkandet i motion 1997/98:A21 (c) avstyrks i den mån det inte tillgodoses genom näringsutskottets ställningstagande.

15. Turism

Kerstin Warnerbring (c) anser att näringsutskottets ställningstagande i avsnittet om turism bort ha följande lydelse:

Som anförts i motionerna 1997/98:A21 (c) och 1997/98:A22 (kd) finns det samordningsproblem mellan olika myndigheter och aktörer på turistområdet som ännu inte är lösta. Det krävs en målmedveten samordning för att den småskaliga landsbygdsturismen skall kunna utvecklas i landets olika regioner. Eftersom små företag har mindre möjligheter och ofta sämre kunskaper om marknadsföring behövs särskild kompetensuppbyggnad på detta område. Regeringens insatser på detta område är inte tillräckliga.

Med det anförda tillstyrker näringsutskottet motion 1997/98:A21 (c) i aktuell del. De berörda yrkandena i motion 1997/98:A22 (kd) avstyrks i den mån de inte tillgodoses genom näringsutskottets ställningstagande.

16. Flexibel användning av medel på regional nivå

Karin Falkmer, Mikael Odenberg, Chris Heister och Sten Tolgfors (alla m) anser att den del av näringsutskottets ställningstagande i avsnittet om flexibel användning av medel på regional nivå som börjar med "Näringsutskottet konstaterar" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Enligt näringsutskottets mening är såddfinansiering en ytterst viktig finansieringsfas för små tekniska innovationsföretag. I propositionen föreslår regeringen att anslaget A 1 för regionalpolitiska åtgärder även fortsättningsvis skall kunna användas till såddfinansiering och att länsstyrelserna (själv-

styrelseorganen) ges möjlighet att disponera medel för detta ändamål. Näringsutskottet anser dock att denna uppgift inte bör åvila länsstyrelserna. Hantering av såddfinansiering bör ske där särskild kompetens för detta finns samlad. I motion 1997/98:A20 (m) yrkas avslag på regeringens förslag om användningen av anslaget för regionalpolitiska åtgärder.

Med det sagda tillstyrker näringsutskottet det berörda yrkandet i motion 1997/98:A20 (m) och avstyrker propositionen i denna del samt även de aktuella yrkandena i motionerna 1997/98:A47 (v) och 1997/98:A58 (fp).

17. Flexibel användning av medel på regional nivå

Eva Goës (mp), Kerstin Warnerbring (c) och Eva Flyborg (fp) anser att den del av näringsutskottets ställningstagande i avsnittet om flexibel användning av medel på regional nivå som börjar med "Näringsutskottet konstaterar" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet vill i likhet med vad som sägs i motion 1997/98:A58 (fp) framhålla svårigheten för de små företagen att skaffa kapital såväl till starten av företaget som till expansion. Kvinnor visar sig ofta mer försiktiga än män i sitt företagande, bl.a. genom att endast låna ett minimibelopp och starta i liten skala. Även för kvinnliga företagare med tekniska innovationer krävs det bättre möjligheter i form av såddfinansiering. Detta bör ges regeringen till känna.

Med det sagda tillstyrker näringsutskottet motion 1997/98:A58 (fp) i aktuell del. Däremot bör inte det berörda yrkandet i motion 1997/98:A47 (v) leda till något initiativ av riksdagen. Motion 1997/98:A20 (m) avstyrks i aktuell del.

18. Flexibel användning av medel på regional nivå

Lennart Beijer (v) anser att den del av näringsutskottets ställningstagande i avsnittet om flexibel användning av medel på regional nivå som börjar med "Näringsutskottet konstaterar" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet ser i likhet med vad som görs i motion 1997/98:A47 (v) positivt på regeringens förslag att låta länsstyrelserna och i försökslänen självstyrelseorganen disponera medel från det regionalpolitiska anslaget till såddkapital för riskfylld finansiering till unga teknikföretag. Dock befarar näringsutskottet att det kan vara svårt att realisera förslaget med hänsyn till det snäva anslagsutrymmet inom länsstyrelserna. Ramen för såddkapital bör således utökas. Detta bör ges regeringen till känna.

Med det sagda tillstyrker näringsutskottet motion 1997/98:A47 (v) i aktuell del. Däremot bör inte det berörda yrkandet i motion 1997/98:A58 (fp) leda till något initiativ av riksdagen. Motion 1997/98:A20 (m) avstyrks i aktuell del.

Karin Falkmer (m), Mikael Odenberg (m), Chris Heister (m), Sten Tolgfors (m) och Eva Flyborg (fp) anser att näringsutskottets ställningstagande i avsnittet om regionala tillväxtavtal bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet anser i likhet med vad som sägs i motion 1997/98:A20 (m) att regeringens förslag om tillväxtavtal bör avslås av riksdagen.

Regeringens förkärlek för selektiva lösningar och bidragspolitik är nedslående. Trots att de företag som skall skapa de nya jobben begär att en konkurrenssnedvridande stödpolitik skall ersättas med en generell skattesänkingspolitik framhårdar regeringen i att det är just selektiv bidragspolitik som även i fortsättningen skall utgöra ryggraden i regionalpolitiken. Planer och politisk styrning är ingen framkomlig väg för att skapa ekonomisk tillväxt.

I beskrivningen av tillväxtavtalens möjligheter är regeringen orealistisk. De resurser varje län anses kunna förhandla om visar sig omfatta långt mycket mer än vad som i realiteten är förhandlingsbart. Avsikten är uppenbar, nämligen att söka ge intryck av att stora summor plötsligt står till regionernas förfogande.

Tillväxtavtalen är bara ett sätt att gruppera om de statliga bidragspåsarna. De förefaller vara en olämplig väg också i praktiken. Under de två åren som tillväxtavtalen skulle utarbetas skulle stor osäkerhet råda bland företagare och investerare om vilka villkor som skulle komma att gälla under de närmaste åren. Detta skulle leda till att alla nysatsningar skulle upphöra i väntan på att reglerna skulle bli kända.

Näringsutskottet anser för sin del att en ekonomi med förutsebara villkor är en förutsättning för ett expanderande näringsliv. Sverige behöver en generell stimulanspolitik och mindre av detaljreglering av näringslivet. Att skapa nya planer och politiska instanser går på tvärs med detta.

Med det anförda tillstyrker näringsutskottet motion 1997/98:A20 (m) i aktuell del och föreslår att regeringens proposition avslås i denna del. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

20. Regionala tillväxtavtal

Lennart Beijer (v) och Eva Goës (mp) anser att näringsutskottets ställningstagande i avsnittet om regionala tillväxtavtal bort ha följande lydelse:

Enligt näringsutskottets uppfattning, vilken överensstämmer med vad som i denna del anförts i motionerna 1997/98:A44 (v) och 1997/98:A47 (v), är tillväxtavtalen ett intressant förslag. Processen att arbeta fram de regionala tillväxtavtalen ser näringsutskottet som en viktig utvecklingsfråga. Tillväxtavtalen måste komma till stånd genom ett underifrånperspektiv, där också länets befolkning kan göra sina synpunkter hörda. Den föreslagna organisationen – med länsstyrelser och självstyrelseorgan – visar på de brister på demokrati som finns på den regionala nivån. Med tillväxtavtalen ökas den regionala nivåns betydelse. En demokratiutveckling mot länsparlament blir alltmer nödvändig enligt näringsutskottets mening.

Med det sagda tillstyrker näringsutskottet motionerna 1997/98:A44 (v) och 1997/98:A47 (v) i aktuella delar. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

Göran Hägglund (kd) anser att näringsutskottets ställningstagande i avsnittet om regionala tillväxtavtal bort ha följande lydelse:

I denna fråga instämmer näringsutskottet i den uppfattning som framförs i motion 1997/98:A22 (kd). Tillväxtavtalen är ett nytt sätt att ta till vara resurserna i länet men innebär att man helt bortser från företagens behov av långsiktighet. Ett tillväxtavtal är enligt regeringens förslag endast tänkt att gälla under en treårsperiod. Näringsutskottet anser att regeringen bör överväga förslaget på nytt och återkomma till riksdagen med ett mera långsiktigt förslag. Bland annat bör regeringen i detta sammanhang också lämna förslag på de regler som den anser bör ändras för att uppnå större flexibilitet.

Med det sagda tillstyrker näringsutskottet motion 1997/98:A22 (kd) i aktuell del. Övriga motionsyrkanden avstyrks.